

Posudek

Žeková, Lucie: Proměny vztahu k židovství v rámci tří generací českých židovských žen.

Bakalářská práce. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2009, 94 s., přílohy.

Lucie Žeková si ve své bakalářské práci položila závažnou otázku náboženské identity člověka a možných modifikací této identity vlivem společenské reality, v níž žije. Svůj odborný zájem orientovala na židovskou identitu, tedy na identitu v odborné literatuře v posledních desetiletích široce sledovanou z různých hledisek. Pro svou rozpravu o tomto problému zvolila otázku transmise židovské identity v rámci rodiny, a to rodiny české a pražské, poznamenané dějinnou realitou evropské a české společnosti doby od počátku druhé světové války do současnosti. Konkrétně si položila otázku jakým způsobem se v rámci jedné rodiny vztahují tři poslopné generace žen ke vlastní židovské náboženské identitě, identitě, která je jimi chápána jako identita primordiální, daná zrozením. Na fenoménu dodržování náboženské příkazovosti se rozhodla sledovat osobní postoj k této danosti a osobní volbu přijetí, ignorování či odmítnutí danosti zrození do náboženské jsoucnosti. Součástí takto položené otázky je ve výkladu Lucie Žekové i problém změny ve vnitřním procítění židovské identity, a to v odstupu relativně krátkých čtyř let.

Lucie Žeková tedy svou rozpravu, kterou cíleně orientovala na postoje žen, vedla ve dvou výkladových liniích. V první linii sledovala otázku osobitého (rozdílného) pojetí obsahu a příkazovosti židovství u generace matek, dcer a vnuček ve vazbě na historickou a společenskou situaci doby jejich dětství, dospívání a žité dospělosti. Ve druhé linii sledovala změny ve vztahu k vlastnímu židovství a hledala příčiny těchto změn: v osobním životě, v životě pražské židovské komunity i v české společnosti. Za základní ukazatel, jehož prostřednictvím tyto postoje a jejich změny sledovala, si zvolila dva židovské svátky – šabat a pesah. Využila tedy klasické etnografické ukazatele. Ty se jí ovšem staly nikoli cílem etnografického popisu, nýbrž prostředkem k hledání odpovědí na položené otázky.

Základním pramenem, na němž Lucie Žeková vybuodovala svou rozpravu, je logicky terénní etnografický výzkum opřený především o opakovaná polostrukturovaná interview. U první rodinné „triády“ tento výzkum provedla ve dvou etapách, v roce 2004 a 2008. Na datech získaných z těchto dvou opakovaných výzkumů formulovala základní závěry. Výzkum u druhé rodinné triády realizovala v roce 2008. Koncipovala ho jako výzkum srovnávací, jímž chtěla konfrontovat aktuální poznatky, zjištěné u první triády, s triádou další. Zatímco srovnání provedené v analýze postojů první triády změnila autorka práce dvousměrně (postoje tří generací a postoje jednotlivých žen z časového odstupu), komparaci obou triád vedla z pozice současnosti. I když výběr druhé rodinné triády má svá omezení (jedná se o rodinu, v níž židovské kořeny jsou málo významnou složkou identity všech generací žen), ve výsledku se nezáměrná volba ukázala předností. Lucie Žeková také z této základní postojové a identitní nerovnoměrnosti ve své analýze i závěrech těžila.

Lucie Žeková svou rozpravu založila na dobré obsahové a srovnávací analýze dat shromážděných terénním výzkumem. Vhodně zvolila indikátory, kterými sledovala postoje

k židovství a židovské identitě. Samu volbu těchto indikátorů považuji za kreativní a odpovědnou ve vztahu k jejich výpovědní hodnotě. Na ukazatelích z oblasti svátečnosti (stejně jako každodennosti vůbec) lze sledovat vnitřně pociťované postoje a nikoli pouze postoje deklarované s ohledem na společenskou realitu doby. Tuto skutečnost analýza Lucie Žekové prokázala.

Lucie Žeková závěry vybuodovala na antropologické mikroanalýze. Bakalářskou práci koncipovala jako případovou studii. Dobře odhadla své možnosti (možnosti badatele, který začíná svou odbornou kariéru) a přínos k řešení problému židovské identity současných českých židovských žen hledala v rozboru jednotlivých případů.

Je velkou škodou dobře postavené práce, že autorka nezvládla způsob citování. Nejednotnost, neúplnost citací, přechod z anglické citační normy do normy české naznačují rezervy ve zvládnutí odborného řemesla.

Ve své bakalářské práci Lucie Žeková prokázala, že si dovede dobře postavit výzkumnou otázku, dovede koncipovat schéma výzkumu, dovede shromáždit adekvátní data k řešení zvoleného problému, tato data analyzovat a formulovat uvážené závěry. Práci hodnotím jako velmi dobrou.

V Praze 16. 8. 2009

Mirjam Moravcová